

Siōng-tè Pì-iū Tâi-ôan

**Ū Chai-ê Lah ! Hiah-ê Bô
Pêng-an Kóng “Pêng-an, Pêng-an”
koh Hóan-tùi Kong-tâu ê Chèng-kheh.**

*Tīⁿ Jyi-giokk
Pèh-ōe-jī: Ng̤ Khèng-gôan*

Keng-bûn : In-ūi in lóng tùi tē-it sòe kàu tē-it tōa--ê, it-bī tham-châi kap saⁿ-chiⁿ kôan-lék, . . . In chhìn-chhìn chhái-chhái i-tī Góa ê peh-siⁿ ê siong, kóng, “Pêng-an lah, pêng-an lah”, kī-sit bô pêng-an. In kiáⁿ khó-òⁿ ê sū, ū chai kiàn-siàu mah? Bô, in lóng bô kiàn-siàu, iah bôe âng-bīn.

(Iâ-lī-bí-su 6 chiuⁿ 13~15 chat)

Tī Liát-kiông-tiong Sió-kok Seng-chûn ê Lō

Tâi-pit (*David*) só kiàn-lip ê ông-kok, tī i ê kiáⁿ Sô-lô-bûn (*Solomon*) sí hit-nī (Kong-gôan-chêng (BC) 922 nī) hun chòe lâm-pak-tiâu, chiū-sī Pak Í-sek-liát Ông-kok kap Lâm Iû-tâi Ông-kok. Pak-ông-kok tī chiàⁿ-chiàⁿ 200-nī-âu (BC 722), pī tang-pak-hong ê kiông-tâi tè-kok A-sút (*Assyria*, hiân-chāi *Iraq* tang-pak-hong) biát-bông.

Lâm-ông-kok thoa kàu Hi-se-ka Ông ê sî-tâi, lâm-hong ê tōa-kok Ai-kip tng teh kap A-sút cheng-tóat chi-phòe Tiong-tang sè-kài. In-ūi án-ni tiàm-tī lióng-kok

tiông-kan ê sió-kok Iû-tâi sî-siông siū ká-jip chiàn-cheng. Tī BC 701 nī, A-sút tâi-kun pau-úi Iâ-lō-sat-léng (*Jerusalem*). Iû-tâi-kok hiân-bêng ê kun-ông Hi-se-ka tī kok-ka chûn-bông ê sî-khek, khiam-pi khi chhéng-kàu sian-ti Í-sài-a (*Isaiah*). Bat ū-giân kok-chè hô-pêng (Í-sài-a-su 2:4) ê chit-ūi tōa sian-ti bián-lē kok-ông, kóng: Sió-kok seng-chûn ê lō, chiū-sī chí-ū sìn-khò bân-kun ê Iâ-hô-hoa, m̄-bián kiaⁿ-hiáⁿ tōa-kok ê kun-lék (Í-sài 31:1). Kó-jiân tī it-iā chi kan, A-sút thiat-kun kóaⁿ-tng-khì pún-kok, kok-ông Se-ná-ki-lip āu-lâi hō i ê kiáⁿ àm-sat. (Liát-ông-kì Hā 19 chiuⁿ 32~37 chat)

Tùi kok-chè hong-hûn hoah-khí hoah-tó ê A-sút Tè-kok to iā chiām-chiām soe-bī. Tng kok-chè kiók-sè teh chóan-piàn ê sî, iah chiū-sī Iû-tâi-ông Iok-se-a ê sî-tâi (BC 626), chheng-liân Iâ-lī-bí (*Jeremiah*) siū Siōng-Chú ê tiâu-bêng chiáⁿ-chòe “Bân-kok ê sian-ti.” (Iâ-lī 1:5) Sî-kiók ê ián-piàn chiàu chit-ê iu-kok ê sian-ti só ū-giân án-ni, tī BC 612 nī sin-heng ê Pa-pí-lûn Tè-kok (*Babylonia*, hiân-chāi *Iraq* tong-hong) kong-phòe A-sút ê siú-to Nî-nî-bí (*Nineveh*). Chit-sî Iâ-lī-bí kéng-kò Iû-tâi kok-bîn, chit-ê sin ê kiông-tōa tè-kok bô-kú òe “Lâi kong-kek lín.” (Iâ-lī 5:15) Sian-ti siōng-chhiáⁿ kiông-liát chí-chek in-ūi sian-ông Má-ná-se ok-chèng ê hō-úi-chèng, chō-sêng ték-kôan kùi-chók, chèng-kheh, kap sîn-kùn téng, tóa-tiòh bô lâm-thí ê tâu-ki phín-keh lâi tham-iók kôan-lék, gō-tō kok-bîn tùi beh lâi chhim-liók kok-kéng ê Pa-pí-lûn phâu chit-chióng hòⁿ-kî koh hàm-hàm ê hó-kám hòan-sióng, pēng-chhiáⁿ hō jîn-bîn tùi ték-kok sit-khì kéng-kak-sim. Só-í Iâ-lī-bí chiah chiù-chó bô chek-jīm ê chèng-kheh kóng: “Ū chai-ê lah ! Hiah-ê bô pêng-an

kóng, 'Pêng-an, pêng-an--ê'.

Tī Liát-kiông-tiong ê Ho-lú-mo-sa (FORMOSA)

Tī Thài-pêng-iūⁿ ê sai-pêng hái-hèk kap A-chiu Tâi-liók tiong-kan ê Tâi-ôan-tó, kàu Kong-gôan AD 16 sè-kí chiū tùi Lâm-hong Hái-tó kap Lâm-A Tâi-liók iân-hái, ū chit-kóa bô-siāng ê chòk-kûn ūi-tiòh beh khai-pit sin ê seng-chûn khong-kan, chiū î-bîn lâi Tâi-ôan. Formosa ê tē-lí ūi-ti ná chhin-chhiūⁿ Pa-lék-su-thán (*Palestine*) giáp tī tōa-kok ê tiong-kan, khiā-khí tī kiông-kok cheng-tóat pà-kôan ê lō-tiong. Thâu-chêng chit-ê sī tī lâm-pak pòⁿ-kiū hái-lō-siōng ê Bí-lē-tó, āu-piah chit-ê chiū-si chiàu Sèng-keng só kóng “Lâu leng kap bit” (Chhut-Ai-kip-kì 3:8) ê Tōe-tiong-hái kap A-lah-pek (*Arabia*) Soa-bô tiong-kan ê lâm-pak liók-lō tōe-tài. Formosa kan-ta tī 17 sè-kí tiòh í-keng hō sī-ê pang-kok thóng-tī--kòe. Kàu 1945-nî, tē-gō ê thâu-ke Jit-pún tī Thài-pêng-iūⁿ Chiàn-cheng chiàn-pāi. Chiàu Liân-kun ê bēng-lēng iū Tiong-hôa Bîn-kok Chiúⁿ Kài-sék ê kun-tūi lâi chiap-siū Jit-kun ê tâu-hâng. Bô jōa-kú Kok-bîn-tóng tī kap Kiōng-sán-tóng ê kôan-lék tàu-cheng sit-pāi, Chiúⁿ--ka pē-kiáⁿ cháu-thâu bô-lō chiū án-ni chē--lòh--khì, chiáⁿ-chòe tē-lák ê thóng-tī-chiá.

Liân-kun kok-kok tī 1951-nî kap Jit-pún só kiap-lip ê “Kū-kim-soaⁿ Hô-pêng Tiâu-iok” (*San Francisco Peace Treaty*), Jit-pún seng-bēng hòng-khì thóng-tī Tâi-ôan. Chóng-sī iú-koan Tâi-ôan tōe-ūi, tng-sī iáu tī Chiúⁿ chêng-kôan pà-chiàm thóng-tī hā, chiū ēng tân-sèng ê àm-sī, tiâu-bûn-siōng chiah bô thê-khí jīm-hô kui-siòk. 1971-nî kià-kha chāi Bí-lē-tó ê

Chiúⁿ Kài-sék tī Liân-háp-kok ê tãi-piáu pī kóaⁿ-chhut, tùi án-ni “Tiong-hôa Bîn-kok” sū-sit-siōng tī Chiúⁿ--sī ê chhiú, tùi kok-chè-siōng lâi siau-sit. Tī 1972-nî chhe, tng Bí-kok Chóng-thóng Nî-khek-sùn (*Richard Nixon*) teh-beh hóng-būn Pak-kiaⁿ ê sī, Kok-bîn-tóng Chêng-kôan m̄-chai beh jû-hô sī hó, tì-sú chôn Tâi-ôan ê bîn-sim hoat-seng tōa kiaⁿ-hiáⁿ, chō-sēng “Kiám-chhái òe tī tãi-kok tiong-kan ê kî-pôaⁿ-siōng siū chhut-bōe” ê gûi-ki-kám. Tī chit-sī, Tâi-ôan Ki-tok Tiúⁿ-ló Kàu-hōe, chiū-sī pún-tó siōng-tōa ê bîn-kan thôn-thé ê chit-ê, tī *Nixon* hóng-būn Tiong-kok ê chìn-chêng, mō-hiám koh kip-sī..ê, hiòng kok-lāi-gōa hoat-piáu sian-ti-sèng ê “Kok-sī Seng-bēng” kóng, “Jîn-kôan sī Siōng-tè só siúⁿ-sù, iáh sī Liân-háp-kok só pó-chiòng--ê.” Koh kóng, “Tâi-ôan chiân-tô tiòh èng-kai iū chôn-thé chū-bîn kong-tâu lâi koat-tēng.” Che Tâi-ôan-lâng kong-khai seng-bēng iàu-kiū kong-bîn tâu-phiò, í-keng tī 33-nî chêng chiū kóng lah. Lô-má Kàu-tēng hōe-phoe lâi kóng: “**Kàu-chong òe kî-kiū Siōng-Chú pì-iū Tâi-ôan.**” Bí-kok Kok-bū-īⁿ iáh hōe-tap kóng: “**Chóng-thóng òe-kì-tit lín ê ì-gōan.**” (Tâi-ôan Kàu-hōe Kong-pò 1972 .01) Oē sī án-ni kóng, m̄-kú, tī 1972-nî jī-gòeh ê “Siōng-hái Kong-pò” (*Shanghai Communique*) kóng: “Bí-kok “jīm-chai” Tâi-ôan sī Tiong-kok ê chit-pō-hūn.” Che put-tān hō chit-ê sió-tó-kok ê jîn-bîn sit-bōng, mā ū siū Nixon kap Kî-sin-kiat (*Henry Kissinger*) chhut-bōe ê kám-kak . M̄-kú Siōng-tè pēng bô khì-sak I tī *Formosa* ê chú-bîn. Tī kong-khai ê “Siōng-hái Kong-pò” kî-pôaⁿ-siōng bûn-chiuⁿ, Bí-kok sú-iōng iáu-kú lâu ū tân-sèng kái-sek ê jī-gán “**Acknowledges** (jīm-chai),” lêng-khó m̄-sī ēng “**Recognizes**

(sêng-jīm).” Kin-kù chòe-kūn (1999. 01. 21; 2003. 12. 11) kái-bit ê Pèh-kiong chòe-ko ki-bit tòng-àn, tī “Kong-pò-siōng khòaⁿ bōe-tiòh--ê, chiū-sī *Kissinger* tī 1972 nī 2-gòeh 24-jit tī *Nixon* ê bīn-chêng kā Chiu Un-lâi kóng: “Góan bōe chi-chhī Tâi-oan Tòk-lip Ūn-tōng, góan iáh bōe sú-iōng bú-lék tìn-ap che ūn-tōng.” Oāⁿ-ōe lâi kóng, Tâi-oan sī-m̄-sī ōe tòk-lip sī chāi-tī Tâi-oan-lâng pún-sin.

1977 nī Bí-kok Khà-ték (*Jim Carter*) Chóng-thóng hóng-būn Tiong-kok chìn-chêng, Tiúⁿ-ló Kàu-hōe koh chit-pái mō-tiòh Kok-bīn-tóng tèk-bū ê ui-hiáp, hoat-piáu “Jîn-kōan Soan-giân”, chú-tiuⁿ tiòh kiàn-lip Tâi-oan chiâⁿ-chòe “Sin koh tòk-lip ê kok-ka.” Aū-lâi Bí-kok Kok-bū-īⁿ phài koaⁿ-ōan lâi Tâi-lâm Sîn-hák-īⁿ, tī iáu bōe thiah-tiâu kó-ló ê Lék-sú Būn-bút-kóan jī-lâu, chiū-sī tī chêng-īⁿ-tiúⁿ Ng Chiong-hui Bók-su-kóan, siong-tong iú-siān koh chhin-chhiat ê thài-tō tui Tiúⁿ-ló Kàu-hōe jîn-sū soat-bêng: Tâi-oan kiòk-sè só bīn-tui ê bün-tōe sī ēng “*Evolution* (chiām-chìn)” ê hong-sek pí-kàu khah sek-tòng (Kàu-hōe Kong-pò 1977~78). Tī 1979 nī nī-chhe, Bí-kok kap Tiong-hōa Jîn-bīn Kiōng-hō-kok kiàn-kau ê sī, chit-ê Pak-Bí tãi-kok koh chìn chit-pō ēng kok-lâi hoat, chiū-sī kin-nī beh kì-liām 25 chiu-nī ê “Tâi-oan Koan-hē-hoat” (*Taiwan Relations Act*) pó-hō lán chit-tè sió-tó. I ê lí-iū chin bêng-hián kéng-kò kóng: Uī-tiòh tī Se-Thài-pêng-iūⁿ Tōe-khu Bí-kok ê kōan-ek, ēng hô-pêng í-gōa ê jīm-hò chhiú-tōaⁿ lâi koat-tēng Tâi-oan bī-lâi ê tē-ūi, sī Bí-lī-kian Háp-chiòng-kok só giâm-tiōng koan-chù..ê (*grave concern*). Téng-bīn só thê-khí ê “Siōng-hái Kong-pò” kap i pōe-āu ê “*Kissinger* Pī-bōng-liòk”, 30-gōa-nī lâi, put-kóan chóng-thóng oāⁿ

siáⁿ-lâng, chiâⁿ-chòe Bí-kok ūi Tâi-oan tui-hù Tiong-kok chêng-chhek ê ki-pún lip-tiúⁿ.

1988-nī Chiúⁿ Keng-kok kòe-sin liáu-āu, Chiúⁿ--ka Ông-tiâu tī chia kiat-sok. Thong-kòe kèng-khiân sìn Chú ê hiaⁿ-tī Lí Teng-hui ê chhiú, Tâi-oan bô keng-kòe lâu-hoeh chiām-chiām sit-hêng bīn-chú-hòa kap pún-thó-hòa. Thóng-tī pòⁿ-sè-kí gōa-lâi ê Kok-bīn-tóng, kiat-kiòk chòe-āu tī 2000-nī tãi-sóan sit-pāi, oāⁿ pún-thó chêng-kōan chip-chêng. Tī 2004-nī chit-pái tãi-sóan ê sī, biān-tui Tiong-kok 500 liáp hui-tōaⁿ ê ui-hiáp, Chóng-thóng Tân Chú-i-píⁿ thê-chhut 400-nī lâi tē-it-pái kong-bīn tâu-phiò, koh tī “228 Hô-pêng-jit” ū 200-gōa-bān ê lâm-lú ló-iù chū-hoat-tek ēng kang-chhiú chhiah-kha ê hong-sek, m̄-nā hiòng tui-hōaⁿ ê à-pà Tiong-hōa tãi-kok tōa-siaⁿ hoah: “No!”, iáh hiòng kok-chè soan-pò kóng: “Góan ài hô-pêng, ”koh hiòng Siōng-tè kí-kiū, “Siúⁿ-sù Bí-lē-tó pêng-an.” Tī Chú-āu 2004-nī 3-gòeh 20-jit Tâi-oan tī lék-sú-siōng tē-it-pái kong-bīn tâu-phiò, sī beh koat-tēng Tâi-oan-lâng tui taⁿ í-āu, tãi-tãi sī-m̄-sī ōe-tit-thang ka-kī chū-iū chòe chú-lâng, á-sī kè-siòk beh hō gōa-lâi chêng-kōan thóng-tī, ê koat-chiàn-tiám lah.

Tâi-oan chit-sī khiā tī chit-ê lék-sú ê hun-chú-i-niá, iáu ū chit-kóa tòa tiòh Chiúⁿ--ka Tiong-hōa Tè-kok hō-úi-chêng ê ték-kōan chêng-khek, ēng bōe kiàn-siàu ê phín-keh tham-iòk chái-pó, koh ūi in ka-kī teh cheng-chhú thóng-tī kōan-lék, lâi hō-iòk kok-bīn hòng-khi kong-tâu. In jīm-tōng kiōng-tãi ê Tiong-hōa ték-kok chòe lâu-pē, pēng-chhiáⁿ gō-tō Tâi-oan kok-bīn tui Tiong-kok phau chit-chióng chhò-gō ê bí-kéng hòan-sióng, hō jîn-bīn

sit-khì khó-lêng òe pī cheng-hók ê kéng-kak-sim. Sian-ti Iâ-lī-bí só chiù-chó--ê tú-tú chhin-chhiūⁿ chia-hê chêng-kheh, tī 500 liáp hui-tôaⁿ thâu-chêng iáu-kú teh môa-phiàn kok-bîn kóng: “Pêng-an, pêng-an,” kī-sit bô pêng-an.

Kiat-gú : Siōng-tè Pì-iū Tâi-ôan

Pún-lâng siong-sìn, ná chhin-chhiūⁿ Siōng-tè chhe-khián Mô-se ín-chhōa Í-sek-liat chú-bîn chìn-jip Se-nái Khòng-ia (Chhut-Ai-kip-kì 15 chiuⁿ), tui lô-lē sòaⁿ-bîn chhau-liân chiáⁿ-chòe ū kok-bîn kut-keh ê bîn-chòk án-ni, Siōng-Chú iah beh chiong Tâi-ôan ê sù-chòk-kùn chhau-liân hêng-sêng ū Bí-lē-tó ték-iú ê kok-bîn sêng-keh. Chóng-sī Tâi-ôan-lâng tiòh ài khiam-pi kèng-ùi Siōng-tè ê pì-iū, sìn-khò Iâ-sơ Ki-tok ê jîn-ài kiù-siòk. Lán tiòh siong-sìn ū chit-jit Chú òe ín-chhōa Tâi-ôan-lâng kàu chhut-thâu-thiⁿ. Che chia-hê sī hiân-kim Tâi-ôan Kàu-hōe ê sī-tāi sù-bēng lah.

Chhiau-kiông Bí-kok ēng kok-lāi-hoat pó-hō Tâi-ôan, sī ūi in pún-sin ê kok-ka kôan-ek. M̄-kú Sêng-keng ê si-jîn kèng-kò sió-kok, m̄-thang óa-khò tōa-kok ê peng-má chiàn-chhia (Si-phian 20:7), èng-kai tiòh sìn-khò bân-kun ê Iâ-hô-hoa (Si-phian 46:1). Siōng-Chú tiāⁿ-tiāⁿ teh lī-iōng tãi-sóan kap kong-bîn tâu-phiò, lâi khó-giām Tâi-ôan-lâng sī-m̄-sī ū mài-hiòng chòe chú-lâng ê ì-gōan, chiū-sī kiàn-lip “Ēng jîn-ài sit-hêng I ê kong-gī” ê kok-tō (Chim-giân 21:21) á-bô. M̄-thang chhin-chhiūⁿ hiah-ê ké-hó ê chêng-kheh, tī àm-chīⁿ tham-lôan su-iók kap siâ-ok (Lō-ka Hok-im 11:39). Tâi-ôan Ki-tok Tiúⁿ-lô Kàu-hōe tī i ê “Sìn-gióng Kò-pék” hō-iók sù-chòk-kùn, kóng tiòh hō-siōng: “Jīm-tông só-ū chū-bîn.” Ki-tok-tô tī

kiàn-kok lō-chiūⁿ ê sù-bēng, ná chhin-chhiūⁿ “Tâi-ôan Chhùi-chhiⁿ” tē-jī-chat só gīm-chhiūⁿ án-ni, “Lán beh kiàn-siat jîn-ài kong-gī, Chó-kok móa-tōe chhin-chhiūⁿ tī thiⁿ.”

Pún-phiⁿ káng-tō sī Tâi-lâm Sîn-hák-īⁿ Bēng-ū Kàu-siū Tīⁿ Jī-giòk Bòk-su tī 2004-ni 2-gòeh 29-jit tī Tâi-lâm Tang-m̄ng Pa-khek-lé Kì-liām Kàu-hōe Chú-jit Lé-pài só káng--ê. Tâi-gú Hàn-jī gōan-kó khan tī Tang-m̄ng Kàu-hōe Chiu-pò.

Chhī-gī-ôan *Lí Bûn-chèng* Chit-sûn Kó

Hók-heng Bó-gí Chhiáⁿ Chiông Lòh-sit Bó-gí Kàu-hák Chò-khí · Lòh-sit Bó-gí Kàu-hák Chhiáⁿ Chiông Tâi-lâm Chò-khí

Gí-giân thang kóng sī chit-ê kok-ka ê bûn-hòa, chêng-tī, keng-chè ê ki-chhó. Gí-giân mā sī koat-tēng chit-ê kok-ka ê jîn-bîn beh kòe siáⁿ-mih kòan-si ê seng-òah siōng tiōng-iàu ê gōan-sò. Tān-sī lán ê chip-chèng-chiá pēng bô án-ni jîn-ùi. In lóng kóng jí-giân chí-sī kō-thong ê kang-kū jī-í. Góa siūⁿ chit-khóan ê koan-liām kap kòe-khì ê chip-chèng-chiá ê sim-thài sī bô siáⁿ-mih n̄ng-khóan..ê. In-ūi, lóng sī khiā-tī thóng-tī-chiá ê kak-tō teh lô-hòa jîn-bîn, che sī chin sú lêng thiáⁿ-sim ê tãi-chì.

Tâi-ke lóng chai-iaⁿ Khó chhī-tiúⁿ chin tiōng-sī gōa-gí. Tān-sī lí chai-iaⁿ m̄ chai-iaⁿ gōa-gí beh òh ē hó sī kap lán ê bó-gí kóng ē hó bē hó ū chin tōa ê koan-hē. Só-í, Khó chhī-tiúⁿ tiōng-sī gōa-gí khin-sī bó-gí sī tian-tò-péng ê chò-hoat. Chit-ê lêng